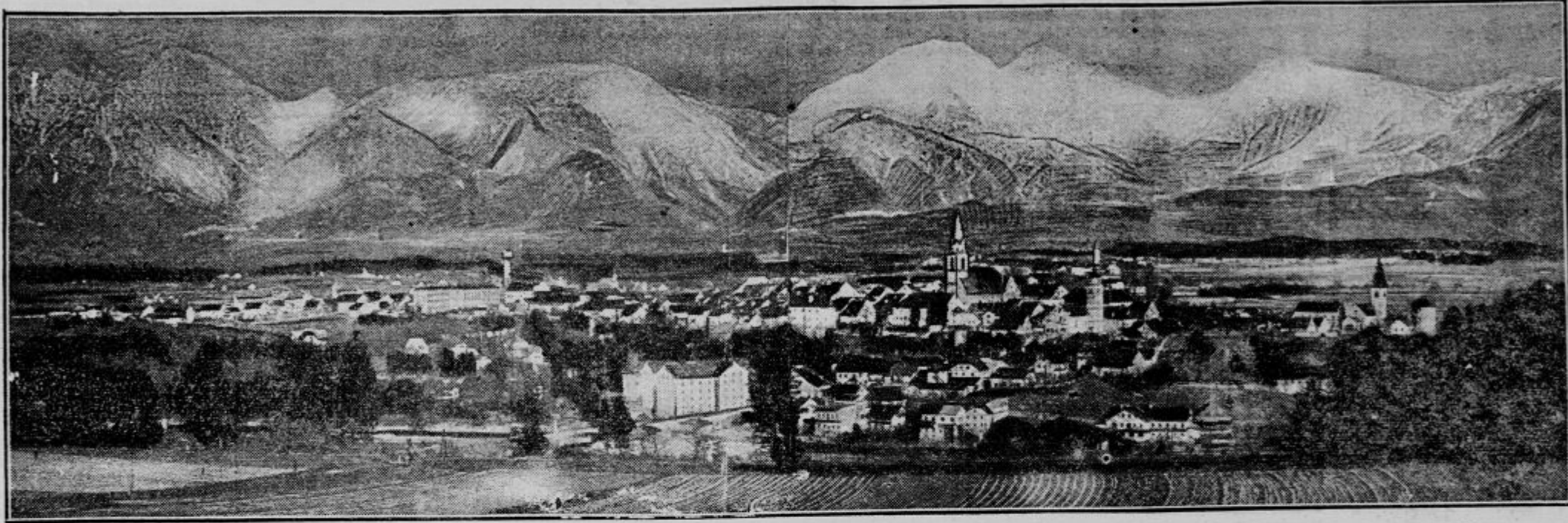

Kranj za naše osvobojenje

Kranj, 31. julija.

Ponosnega Kranja, naše gorenjske metropole, veliki dan Svobode ni našel neprimernega. Velikostne tamkajšnje manifestacije ob rojstvu Jugoslavije so bile samo še epopeja Vstajenja, na katero se je Kranj že dolga leta vestno pripravil z nacionalnim, kulturnim in gospodarskim delom — da Svobodo tudi zasluži.

Že od nekdaj se je Kranj verno držal Strossmayerjevega gesla: »Prosvetjem slobodi«, s prosveto, z izobrazbo k svobodi, s kulturo k politiki, ker izobrazba je moč. Orji in sej na kulturni njivi, pa boš žel in zmagal na političnem mejdanu. Saj je bil veliki rodoljub škof J. Strossmayer prvi častni član že ob rojstvu »Narodne Čitalnice« leta 1863. v Kranju ter se je s posebnim pismom za počastitev zahvalil, želeč, »da Svevišnji svako poduzetje bratce slovenske za promicanje naroda, prosvjete i narodnega blagostanja blagoslovi, te uroditi čini plodom stostrukim, na radost i veselje svega jugoslovljanstva«.

In kulturni delavci Kranja so pridno orali in sejali na pisanih livadah kulturnega polja znanosti, umetnosti, pravosti in verstva ter tudi gospodarstva. Le par izrazitih imen naj zadoštuje! Prvak slovenskih pesnikov, naš Prešeren, nas budi in vodi, nas drami in podžiga, so kaj radi pravili, zatirjali in na slovolokih razglašali stari Kranjčani. A še tudi danes nam je njegovo ime sveto, njegov duh nam je cel program! Nežni »pesnik sorskega polja«, Simon Jenko, nas že skoro 70 let hrabri z večno lepo budnico »Naprej, zastava Slave!«, katero je uglasbil vedno sladki Davorin Jenko. Budnica je postala pravo narodno blago vseh Slovanov; saj so jo svirale celo ruske vojne godbe ob svojih zmagonosnih pohodih. Naš Davorin Jenko pa je našel pri bratu Srbu drugo svojo domovino in preroške besede Simona Jenka na njegovem grobu: »Ko zelen mah poraste nad menoj..., imel bo jasne dneve narod moj,« so se obistinitile. Oba, Simon in Davorin Jenko, sta imela razne dobre učitelje, dobrotnike in prijatelje, kakor n. pr.: J. Strbenca, J. Grabnarja, A. Petelina, M. Podobnika, M. Potočnika, M. Kusterja, posebno še vedno veselega in šegavega Tineta Mandelca. Kranjski meščani, kakor dr. Bleiweis, K. Lokar, M. Pirc, Reš in K. Savnik so z vso vnamo kumovali ob rojstvu naše »Slovenske Matice«. Pravi sin Bohinja, advokat dr. J. Mencinger, je v Kranju zapustil plodne sledi, in razboriti dr. I. Tavčar je za svoje delo v Kranju in za Kranj postal tudi častni član »Čitalnice«.

In obrnimo pogled na sedanost! Kulturno delo je rabilo nove strehe. Pa se je dvignila — po inicijativi pokojnega dr. Kušarja, navdušenega narodnega pobornika — monumentalna stavba Narodnega doma, v katerem ni »gluhe loze« in grobne tišine; saj imajo v njem čez glavo posla: Ivan Vseposvods, predvidni Franceli, vseznalec Janko, požrtvovalni idealist Stanko, večni pevec Vilko in smehljajoči Ljudevit. Kranj pa ima poleg tega še jako razvito šolstvo, kakor se je zanj že od nekdaj zanimal. Katero slovensko mesto ima ljudsko šolo iz 14. stoletja ali gimnazijo iz francoske dobe? Kranj je nadalje skrbel in še skrbi v obilni meri za materijelno kulturo. Že nad tisoč let staro ime nam priča, da so morali stari Kranjčani junaško braniti svojo naravno trdnjavo pred sovražnimi napadi Langobardov, Turkov, v bojih Jana Vitovca. Večkrat jim je uničil požar vse njihovo imetje, a vztrajni in žilavi Kranjčani so si znali iz vseh nesreč pomagati. Ponosni so bili na svoje stare svoboščine ter sloveli kot izvrstni trgovci tja v nizko Furlanijo, v Marke, v Reko, Dalmacijo noter do grških meja.

Posebno pa se je Kranj gospodarsko dvignil pod egido Jugoslavije. Kdor je videl Kranj v avstrijski zapuščenosti in ga gleda danes v njegovem lepem razvoju, ko je skoro vsaka hiša prenovljena in prepleškana in se dvigajo nove, visoke palače ter klijejo iz tal nove tovarne, mora z veseljem priznati, da je Kranj postal trgovsko in gospodarsko središče cele Gorenjske in skuša postati trdnjava gospodarske osamosvojitve.

Tudi narodnega obrambnega dela Kranj ni zanemarjal in je požrtvovalno daroval vsako leto lepe svote. Družbi sv. Cirila in Metoda, oziroma Jugo-

slovenski Matici. Od leta 1907. je Kranj stalno vsako leto delal dobro organizirane izlete v koroški vilajet in Primorsko.

V perilu in denarju so zavedni Kranjčani priskočili srbskemu »Rdečemu križu« na pomoč za čas balkanskih vojn, pa tudi ob zlomu Avstrije. Kdo se ne spominja učenih tečajev leta 1914., v katerih je ljubljene mesto Kranja profesor Pirnat učil — srbo — hrvaščino v polni največji dvorani?

Kljub temu, da je bila med svetovno

Kralj Peter

(Bronasta plaketa na spomeniku v Kranju.)

vojno ukinjena svoboda zborovanja in govora, Kranjčani niso oklevali ter so strnili svoje vrste — politični prepri so prenehali. Narodne dame so s ponosom podpisovale našo majsko deklaracijo, katere obletnico smo javno na Gašterju proslavili — brez strahu pred bajoneti. Državni uradniki so bili trdni ob strani naroda. Ko je v neki zbornici v uradni seji vprašal predstojnik, kdo ne bo podpisal vojnega posojila, so se brez bojazni dvignile roke ter so tako ostale dosledne do zadnjega posojila. Pa so bile tudi žrtve! Prve so bile med dijaki zaradi tajnih sestankov in razširjanja neke brošure o Koroški. Obče spoštovani dekan A. Koblar je moral zaradi svoje odkrite, narodne kritike vojnih dogodkov v programstvo. Z neumljenjem no roko je segla tudi smrt v vrste

ti begunci iz Koroške, iz Primorja. V Kranju so šli vsem do skrajnosti na roko ter jih vzeli na hrano in pod lastni krov, zavedajoč se vseposvodske »oporoke slovenskega Evangelista« dr. Kreka: »Vi vsi, ki ste seme izkvravelega naroda, mislite le eno: Kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi za njen procvit, kulturo in blagostanje!«

Ali se more kdo potemtakem čuditi, da postavlja svobodoljubni, vedno zavdni in ponosni Kranj prvi v Sloveniji spomenik Svobode, posvečen našemu prvemu narodnemu vladarju Petru I. Velikemu Osvoboditelju, ko si je geslo dinastije »Sve za krst častni i slobodu zlatnu!« vzel i za svoje geslo?!

nega kamna in bo imel vklesane kraljevske ambleme in bojne znake. Sedanjí sadovnjak okrog vile bo izpremenjen v park, ki postane muzej naših največjih nacionalnih znamenitosti. V bronu in kamnu bo vklesana tamkaj epohalna perioda našega naroda od 1912. do 1918. leta. Razen dopravnih kipov najbolj zaslužni mož in drugih znamenitih stvari bo tuje videl, kako težka so bila pota k cilju — ujedinjenju treh razdeljenih bratov.

V vili bo v prvem nadstropju kompletna spalna soba, v kateri je umrl kralj Peter, jedilnica in biblioteka. V sobah v prizemlju bodo nameščene vse povečane fotografije iz življenja kralja Petra, posebno njegovega pohoda skozi Albanijo. Med drugimi bo tudi znana slika, ki kaže kralja Petra, kako sedi na vozu, ki ga vlečejo štirje voli preko albanskih planin. V vili bo nameščeno tudi orožje kralja Petra in vse stvari, ki so v zvezi z njegovim osebo.

Muzej bo v resnici najlepši spomin na velikega kralja.

Trgovina F. Meršol nasl.

se nahaja sedaj
Wolfova ulica 5.

Priloga velike zalogo ženskih ročnih del, vseh vrst volne, svile, D. M. C. preje in bombaza, rokavic, nogavic, pletenin, čipk in vezenin. Podtiskanje ročnih del. — Ustanovljeno 1887

Kranj na predvečer svoje proslave

el Kranj, 31. julija.

Kranj, kjer počivajo kosti največjega slovenskega genija Prešerna, se je na predvečer odkritja spomenika največjemu jugoslovanskemu junaku in državniku kralju Petru Osvoboditelju nocoj dostojno pripravil na jutrišnjo proslavo. Iz obeh smeri, ljubljanske in jeseniške, so vlaki že danes ves dan dovažali številne goste. Tujcev je prišlo toliko, da so zasedli vse hotele, gostilne in tudi mnoga zasebna stanovanja. Mesto je dobilo slavnostno lice in živahen izgled. Kranjčani so se že del časa pripravljali na proslavo, mnoge hiše so renovirane, povsod je vse čisto in urejeno in naš prelepi Kranj je res kakor iz škatlice. Pripravljalni odbor je bil ves čas na delu in je organiziral vse sile, da se izvrši proslava kar najbolj častno. Mesto je lepo okinčano, povsod zelenje, zastave, venci, barve. Zvečer je vse v lučeh in ulice izgledajo naravnost velikomestno. Pred Staro pošto žari velik transparent, okna v hišah so razsvetljena, na ulicah se giblje pestra množica, mnogi v narodnih nošah in razpravlja o jutrišnjem dnevu, o prihodu kralja in kraljice, o kralju Petru in o bojih za osvobojenje.

Ko so prispeli zadnji večerni vlaki se je zbrala pred Narodnim domom in na Glavnem trgu pred magistratnim poslopjem velika množica ljudi. Točno ob 8. uri se je pred Narodnim domom formiral spreved, čigar jedro sta tvorili dve vojaški godbi iz Ljubljane in Maribora. Za njima so korakali oddelki Sokola s prapori in fanfaro, Narodna Čitalnica, Orli, gasilci, razna društva in mnogobrojno občinstvo. Navzoče ljudstvo se je v masah priključilo sprevodu. Povorka je korakala najprej izpred Narodnega doma po dolnjem delu mesta, zavila nato pred hišo župana Pirca in krenila po Rožni ulici. Ko je obhodila vse mesto, se je vrnila pred Narodni dom, kjer se je razšla. Medtem, ko je spreved šel po ulicah Kranja so začeli na stolpu kranjske cerkve, ki je bil slavnostno razsvetljen, zažigati umetniški ogenj, ki je čarobno razsvetljeval zvonikove line, kar se je videlo do Medvod in Škofje Loke. Na trgu navzoče množice občinstva so vedno bolj naraščale. Od vseh strani se je čulo streljanje topčev. Ko se je končalo spreved vrnil na trg pred Narodni dom, kjer so se baklje ugasnile, pa so se začeli svetlikati umetniški ognji s Šmarjetne gore. Sipati so se začele rdeče, vijoličaste in zelene zvezde, ki so očarljivo razsvetljevale okolico vse do začetka slavnostne akademije.

Slavnostna akademija se je pričela v Narodnem domu ob 9. zvečer z Beethovno inauguracijo. Za tem je govoril dr. Sabothy, ki je povdarjal, da je Kranj postavil kralju Osvoboditelju skromen spomenik zavedajoč se svoje dolžnosti in zvest svojim tradicijam. Zgodovina Kranja ima že od leta 1848. dalje posebno mesto v naši povestnici. Kranj je bil med prvimi mesti, ki je uvedel slovenski jezik, volil narodne poslance in pokazal nacionalno zavest. Tudi jugoslovanska orientacija je nastopila v Kranju prej, nego drugod po Sloveniji. Ideja narodnega edinstva in zavest, da smo s Srbi eno, je od nekdaj imela v meščanstvu gorenjske metropole jako zaslanbo. Kranj je že leta 1904. poslal v Beograd deputacijo, ki se je udeležila kronanja kralja Petra. V naši jugoslovanski domovini stoji Kranj čvrsto v fronti državnega in narodnega edinstva in je le naravno, da se hoče skromno oddolžiti heroju, ki je s toliki-

mi žrtvami pripomogel jugoslovanskemu narodu do zmage. Kralj Peter Osvoboditelj je simbol našega narodnega edinstva in naše svobode in temu junaku je postavil Kranj spomenik, ki se jutri odkrije.

Po živahno aklamiranem govoru doktorja Sabothyja so nastopili moški zbor, ženski zbor in godalni kvartet Narodne Čitalnice. Dalje je nastopila z dvema solo točkama konzervatoristinja gospodična Vera Majdičeva. Program je bil sestavljen slavnosti primerno in je ves čas držal občinstvo v napetosti. Bilo je mnogo aplavza. Oficijska slavnost je bila zaključena natančno ob polnoči z umetnim ognjem.

Jutri točno ob pol 12. prispeta kralj Aleksander in kraljica s svojim spremstvom. Gotovo je, da bo navzočnost kralja še povečala značaj prireditve. Pričakuje se, da bo ljudstvo privrelo v gorenjsko metropolo v ogromnem številu. Vremenska prognoza je po vseh znakih sodeč ugodna.

Vozni red vlakov.

K slavnostnemu odkritju spomenika kralju Petru I. v Kranju bodo vozili dne 1. avgusta ti-le vlaki:

- 1.) Iz Ljubljane: izletniški ojačen ob 5.25; osebni ojačen ob 6.37, 15 minut kasneje drugi del; mešani kot osebni vlak z glavnega kolodvora ob 8.; po potrebi 15 minut kasneje drugi del; osebni ojačen ob 11.40.
- 2.) Z Jesenic: Osebni ojačen ob 5.21; mešani kot osebni ob 5.32, brzovlak ojačen ob 7.25; osebni ojačen ob 9.35.
- 3.) Iz Trbiča: Oba normalna zjutranja vlaka ojačena.
- 4.) Proti Ljubljani: Vsi normalni vlaki ojačeni; izletniški vlak ob 21.18; drugi del tega vlaka ob 23.30.
- 5.) Proti Jesenicam: Osebni ojačeni ob 20.02; brzovlak ojačen ob 21.48.
- 6.) Proti Trbiču: Osebni ob 20.20; drugi del tega vlaka ob 23.

Dovoljena je polovična vožnja, veljavna za vožnjo v Kranj od 20. julija do 1. avgusta in za povratek iz Kranja od 1. avgusta do 10. avgusta.

Udeleženci morajo na odhodnih postajah kupiti cele enosmerne, na drugi strani z vlažnim postajnim žigom žigosane vozovnice, ki veljajo tudi za povratek, ako se izkažejo s potrdilom slavnostnega odbora, da so prisostvovali prireditvi. Ta potrdila se dobe dne 31. julija na slavnostni akademiji, dne 1. avgusta pa na veseljem prostoru.

Vsak Slovenec mora biti član Vodnikove družbe

Samo še danes ob 1/211, 3., 1/25, 6, 1/28, 9 in v ponedeljek ob 4. pol 6, pol 7. in 9.

PAT in PATACHON

v zadnji burki te seže!
Zabava. Smeh. Zabava.
Mladini vstop dovoljen samo k predstavam ki končajo pred 8 uro zvečer.

Opozorjeno za daries na naš priljubljeni otajski film »Pustolovska« v 2 delih nakrat 12 delov. Predstave bodo trajale 3 ure. Več na lepkih.

KINO »LJUBLJANSKI DVOR«

Najmodernejši kino Slovenije.

Iz življenja in sveta

Pariško pismo

(Naval tujecev. — Valuta in kruh. — Antialkoholizem. — Pesniki na strehi avtobusov.)

—ž— Pariz, 26. julija.

Odkar je francoska valuta tako močno padla, tuji preplavljajo Francijo. dežela doživlja sedaj isto, kar je doživela neposredno po vojni Avstrija in nato Nemčija, in kar bo skoraj gotovo doletelo prihodnje leto Italijo. Iz Anglije prihajajo celo navadni delavci na oddih v deželo padajočega franka. Srečavamo jih po III. razredu železnice, po Parizu in po deželi. Tudi Nemci prihajajo s svojimi zlatimi markami, saj dobijo danes za eno marko 9 do 10 frankov. Samo pri Strasbourgu jih vsak dan 600 prekorači mejo.

Francija je danes tako preplavljena s tujci, da je ta stvar začela Francozov resno skrbeti. V Parizu je prišlo celo do mučnih izgovorov: avtokarje, v katerih si Američani ogledujejo mesto, je množica na več krajih pozdravila s sovražnimi klici in žvižganjem in jih ni hotela pustiti naprej, dokler ni policija dobila ojačenja in razgnala ljudi.

Eden glavnih vzrokov, da se življenje v Franciji draži in da se predvsem cena kruha dviga, je ta, da Francozi uvažajo velike množice pšenice. Neki nemški nacionalni ekonom je pred kratkim zapisal, da ne razume, kako da mora Francija, ki prideluje toliko žita, kupovati pšenico v inozemstvu. Po njegovih računih bi morala Francija pravzaprav žito izvažati, ne pa še uvažati.

Možak ima prav; nikjer na svetu se ne potratijo toliko kruha kakor v Franciji. Francoz je navajen, jesti samo mlečnobel kruh in še tega samo svežega. To je ravno nasprotno kakor v Angliji, kjer se je samo starejši kruh, ki je seveda mnogo bolj zdrav. Francosko novinstvo zahteva, naj vlada prepove prodajo svežega kruha; naj bi se prodajal šele 24 ur po peki. Na ta način bi konzum kruha silno padel.

Razen tega bi bilo treba mešati rženo in drugo moko s pšenično v razmerju 40 do 60 odstotkov, ne pa samo 10 odstotkov kakor to določa dosedanja naredba. Ljudstvo bi imelo s tem dvojno korist, kajti kruh iz mešane moke je, kakor je znanstveno dokazano, mnogo redilnejši od čisto belega.

Tretjič bi pa morali v Franciji prepovedati, da se daje kruh kot piča živini, kar je tu splošna navada.

Le na ta način bi bilo mogoče, ustaviti nakupovanje žita v inozemstvu, ki ga morajo Francozi plačevati v zlati valuti, in le na ta način bi jedli cenejši kruh.

V zadnjem času antialkoholno gibanje v Franciji lepo napreduje. Casopise pri tem pomaga narodni protialkoholni ligi.

Mednarodna razstava dekorativnih umetnosti v Curihu

Muzej dekorativnih umetnosti v Curihu je v juliju organiziral mednarodno razstavo dekorativnih umetnosti, ki se je je udeležilo devet dežel. Naša slika prikazuje originalno ročno čipkarsko delo, ki ga je izdelala in poslala na razstavo Državna šola za ročna dela v Pragi.

kolikor le more. — Predvsem pobija precej razširjeno, a napačno mnenje, da je prepoved alkohola v Zedinjenih državah napravila več škode kakor koristi. Dr. Bernard, profesor pariške medicinske fakultete, je študiral posledice te prepovedi v Newyorku, in je doagal, da je od časa, ko se je uvedla prohibicija, padla umrljivost na jetiki za petdeset odstotkov. V svojem poročilu povdarja tudi, da prohibicijski sistem ni pravzaprav nič novega, saj ga je bil upošteval že Mohamed in milijoni muslimanov so se pod njim izbornu počutili tekom stoletij...

Eden izmed pariških mestnih očetov je stavil predlog, naj se zopet uvedejo avtobusi, ki imajo sedeže tudi na strehi. Svojo zahtevo je podprl s čisto gospodarskimi razlogi: da avtobus s sedeži na strehi prevaža dvojno število potnikov navadnega avtobusa. S tem bi se torej izkupiček povečal, promet pa olajšal. Sicer pa obstajajo za ta predlog še mnogo bolj sentimentalni razlogi. Slavni pesnik Victor Hugo se je v zadnjih letih svojega življenja prav rad vozil po Parizu na strehi (»a l'impériale«, kakor pravijo Francozi) tedanjih konjskih omnibusov. Tudi pesnik Théophile Gautier je rad sedel na vrhu omnibusa in napisal lepo pesem, kako se ljubko zabava, če sedi tako visoko in opazuje

tisoče zanimivih prizorov v pritičljivi stanovanjskih hiš, mimo katerih se vozi. »Imperiala« je bila ob lepem vremenu demokratski prestol pesnikov, filozofov in zaljublencev. In zdaj se utegne zopet uveljaviti v modernejši tehnični obliki.

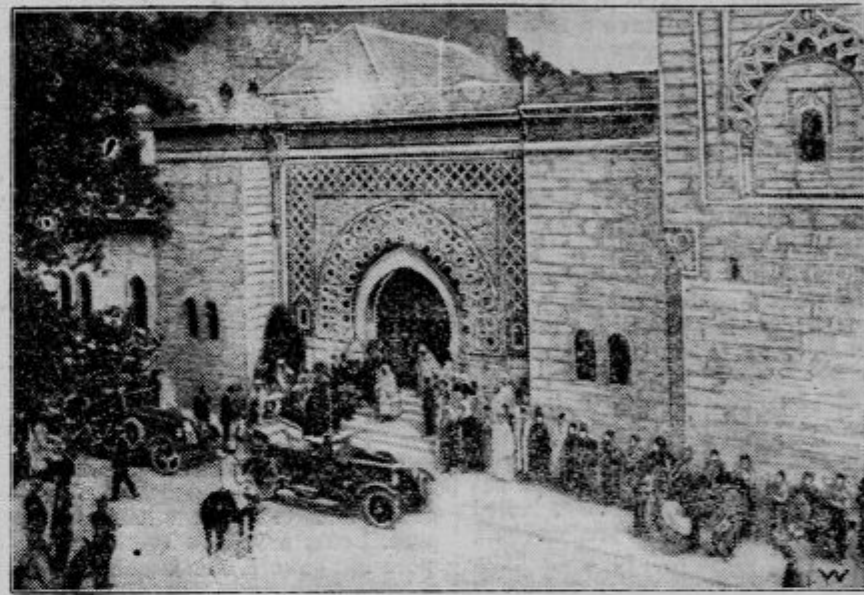
Prva mošeja v Parizu

Parižani so imeli letos na narodni praznik 14. julija veliko senzacijo. Kamor se je človek obrnil, je naletel na mohamedanca v razkošni svileni, beli ali pisani halji, s pahljačo v roki in s flegmatičnim smehljajem na obrazu. Mohamedani so se sprehajali po bulvarih in bulonskem gozdu, kupovali so razne pariške zanimivosti po trgovinah in posedali ob vročih popoldnevih po kavarnah. V Pariz je prispel povodom narodnega praznika maroški sultan, tuniški beg, mnogi afriški in azijski emiri in maharadžje, z njimi pa seveda tudi številno spremstvo. Vsi so si hoteli ogledati slavnosti povodom francoskega narodnega praznika, obenem pa prisostvovati svečani otvoritvi prve velike mošeje v kulturni Evropi.

Manjših mošej je v evropskih mohamedanskih središčih že več. Celo Francija je dobila v XIII. stoletju skromno mošejo, ki jo je dal zgraditi baron Pierre d'Anglure. Bil je križarski vi-

tez, ki se je prikupil egiptovskemu sultanu tako, da ga je slednji osvobodil pod pogojem, da zgradi na čast proroku mošejo. Baron d'Anglure je bil vjet istočasno s kraljem Ludvikom. Sultan si je bržkone že vnaprej od veselja gladil brado misleč, kako rafinirana kazen bo to za nevernike, ki so

pripravljeno, toda vesti o nečuvnih zverstvih in masakriranju Armencev, pri katerih so delovali tudi staro-Turki Abdula Hamida, so akcijo zopet onemogočile. Šele svetovna vojna, v kateri je padlo na zapadnem bojišču proti Nemčiji mnogo mohamedanov, je znova pokrenila to akcijo in tako je

s križem v roki podirali orientalske spomenike, zlasti pa mošeje češ, da hoče tako krščanski Bog. Baron je ostal moč beseda. Na svojem posestvu Buzancy je zgradil mošejo, ki stoji še dandanes in ki so jo okoličani v šali nazivali »Mohamed«. Angleži so zgradili pred leti mošejo v Wokingu, Amerika ima mošejo v Detroitu, Nemčija je pa zgradila med vojno kar tri mošeje, da dokaže svoje prijateljstvo napram turškemu narodu.

Pariška mošeja, ki jo je v četrtek 15. t. m. svečano otvoril maroški sultan ob navzočnosti mohamedanske elite, je veliko moderno poslopje, čigar ploskev zavzema 7.500 m². Dokler ni bila ograjena, so imeli drugoverci prost dostop; sedaj pa je vstop v to mohamedansko svetišče združen z raznimi ovirami in formalnostmi. Nova pariška atrakcija se nahaja v bližini Jardina des Plantes. V neposredni okolici mošeje so še manjša poslopja, v katerih so razkošno opremljena stanovanja za mohamedanskega duhovnika in za razne mohamedanske dostojanstvenike, ki bodo prihajali v Pariz, dalje penzionat za arabske študente, prostori za mohamedane, ki bodo hoteli v Parizu opravljati svoje verske obrede, mohamedanska šola s knjižnico in predavalnico.

Mošeja v Parizu je bila zasnovana že l. 1849. Ta akcija je znova oživila l. 1895., ko se je zavzel za mošejo Jules Cambon, o katerem so trdili, da je najbolj mohamedanski Francoz. Za zgradbo mošeje je bilo takrat že vse

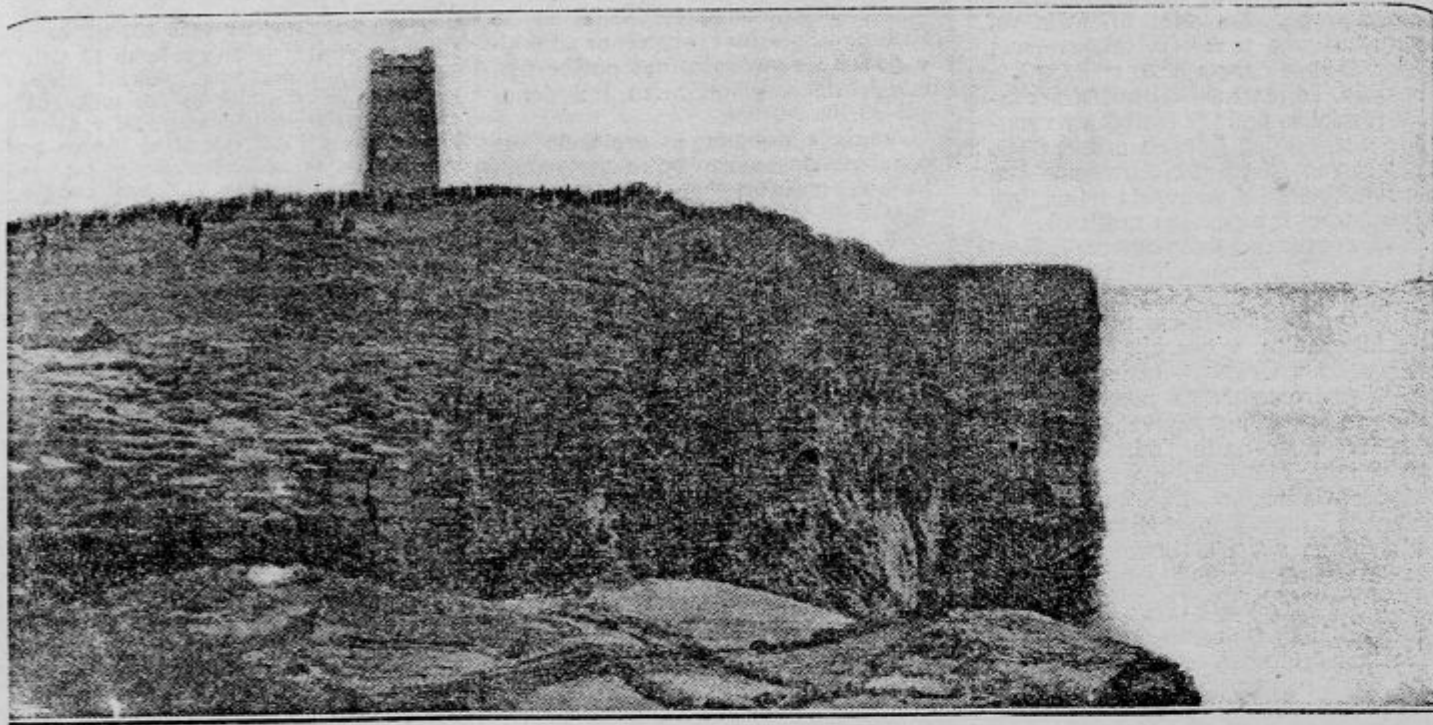
zdej dobil Pariz prvo mošejo. Mufti, imami in muezini že stanujejo v stranskih prostorih in kmalu se bo razlegala po okraju, kjer stoji mošeja, z visokega minareta turorna muezinova molitev. To bo zopet nekaj za Parižane!

Šaljapin in njegova karijera

Slavni ruski operni in koncertni pevec Šaljapin je nedavno izdal svoje spomine. Izšli so v Leningradu. Zapiski so zelo zanimivi, kajti v njih opisuje Šaljapin prve svoje umetniške poskuse in uspehe, ki so sledili. Najzanimivejši poglavji pa sta poročila o pripravah za kreacijo »Borisa Godunova« in o Šaljapinovi ženitbi.

Leta 1898. je gostoval Šaljapin v Ljubatoviču, ki leži v Jaroslavski guberniji. Tu je začel umetnik proučevati historično vlogo Borisa Godunova pod nadzorstvom skladatelja Rahmaninova. Boris je takoj ugajal Šaljapinu, lik, katerega je imel ustvariti, je napravil na pevca tako velik utis, da se je takoj omejil samo na proučevanje te vloge. Da bi pa bolje proniknil vanjo, se je vrge na študij istinitih dogodkov ter je skušal predrski do dna v vse ostale ženske in moške partije, da bi laglje domel, kakšen mora biti Boris Godunov.

V kratkem času je znal celo partituro opere na pamet. Ta metoda mu je prinesla, kakor se je pozneje uveril, velike uspehe. Toda čimbolj je umetnik pronical v glasbo Musorgskega, tembolj je razumeval, da se opera ne sme

Samotni spomenik lordu Kitchenerju

Sredi preteklega meseca je general lord Horne otvoril v imenu angleške vlade samotni spomenik lordu Kitchenerju, 14 1/2 m visoki stolp na pečini Marwick (Orkneysko otočje). Stolp je zgrajen na mestu, odkoder se prav dobro vidi kraj, kjer se je potopila ladja »Hampshire«. — Ladja na obzorju (na desni naše slike) je oklopica »Royal Sovereign« in je zasidrana prilično na mestu, kjer je Kitchenerja zadel katastrofa

Edgar Allan Poe:

Izdajalsko srce

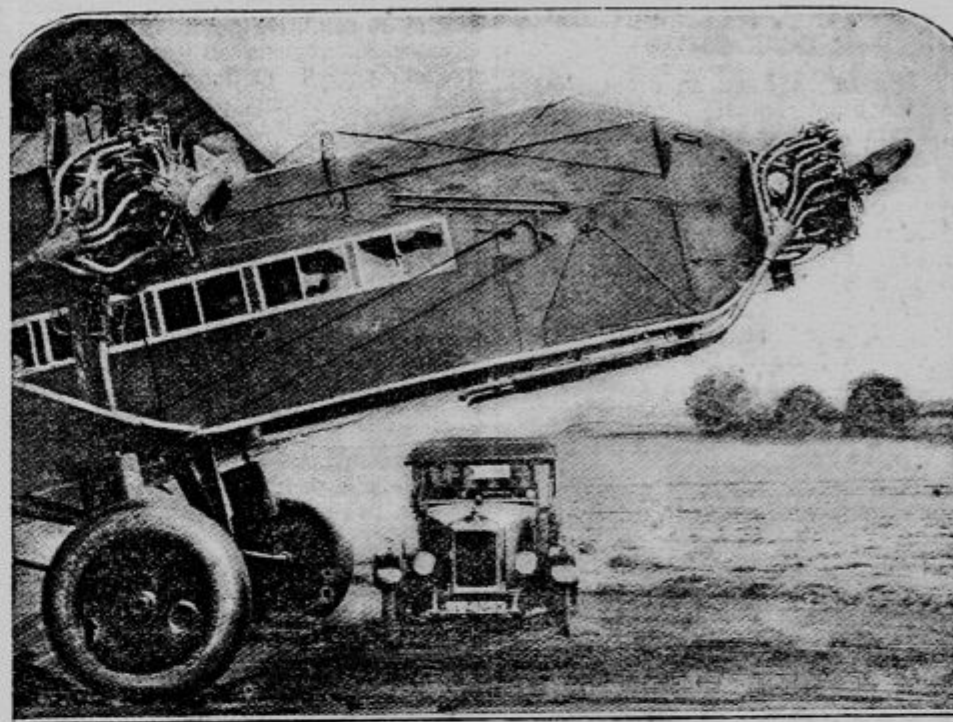
Res je, nervozen, strašno nervozen sem bil tisti čas in sem še; a zakaj naj bi bil blazen? Bolezen mi je bila čute poostrišla, pa ne uničila, ne otopila. Slišal sem vse, kar se je godilo v nebesih in na zemlji; tudi marsikaj, kar se je vršilo v peklju. Kako bi torej mogel biti blazen? Le poslušajte, kako pametno in mirno bom pripovedoval ves potek zgodbe!

Kako mi je misel na to prišla najprej v pamet, res ne vem povedati; a ko sem se je enkrat zavedel, me je zasledovala noč in dan. Kakega posebnega namena pri tem nisem imel. Tudi sovražstvo me ni k temu zapeljalo, zakaj starca sem imel rad. Nikdar mi ni bil prišel preblizu, nikdar me ni niti z besedico razžalil. Tudi njegov denar me ni vabil, — mislim pa, da je bilo njegovo oko, ki me je dražilo. Da, to je moralo biti! Eno njegovih očes je bilo namreč podobno očesu jastreba — bilo je modrikasto blede barve in pokrito s kožico. Kolikorkrat me je z njim pogledal, sem imel občutek, kakor da se mi strjuje kri v žilah; in tako se je zgodilo, da mi je v duši polagoma, čisto polago-

ma zorel namen, da umorim starca, samo da se za vedno oprostim onega očesa.

To je vse, radi česar me imajo sedaj za blaznega. Toda blazneži delajo brez premisleka in naj bi bil kdo mene videl! Kako sem se po načrtu lotil dela — s kakšno previdnostjo, s kakšno preudarnostjo sem to izvršil! Nikdar nisem bil prijaznejši s starim možem kakor ves zadnji teden, preden sem ga usmrtil. Vsako noč proti polnoči sem se priplazil pred njegova vrata, položil roko na ključko ključavnice in jih odprl, — oh, kako tiho, kako polagoma! In ko sem bil dovolj na široko odprla vrata, da bi lahko šla glava skozi, sem iz vlekel svetilko, ki je bila okoli in okoli zagnjena, tako da ni mogel prodrati noben žarek, in nato sem vtaknil glavo v sobo. O, če bi me bil kdo pri tem videl, bi se bil gotovo smejal, kako previdno in spretno sem jo pomolil in kako zvito in varno sem vse to začel! Prav, prav na rahlo sem jo iztegnil, da ne bi zbudil starca iz spanja. Trajalo je celo uro, da sem slednjič vtaknil glavo tako daleč skozi odprtino, da sem lahko videl starca ležati v postelji. Ha! Mar bi bil imel blaznež toliko potrpežljivosti in previdnosti! In ko sem nato imel glavo srečno v sobi, sem odprl svetilko natihome —

oh! kako natihome — kako nad vse previdno, da bi tečaji morda ne zaškripali preglasno. Odprl sem jih, toda baš le tako široko, da je mogel pasti en sam majcen žarek na jastrebe oko. In tako sem delal sedem noči in vsakikrat baš o polnočni uri; toda našel sem oko vedno zaprto in tako se nikakor nisem mogel lotiti dela, zakaj jezil me ni starci, ampak njegovo zlobno oko. Vsako jutro, čim se je dan svital, sem drzno stopil v njegovo sobo in sem brez vsake zadržge govoril z njim, ga s prisrčnim glasom klical po imenu in spraševal, kako je spal. Moral bi bil torej biti prav poseben sumljiv starci, da bi bil le količkaj slutil, s kako mislijo sem ga opazoval vsako noč baš o polnoči, ko je spal. Ko se je bila na ta način približala osma noč, sem odprl vrata še z večjo previdnostjo kakor navadno. Sekundni kazalec na kaki uri se premika hitreje kakor se je premikala moja roka. Še nikoli si nisem bil v toliki stopnji svest svojih zmognosti in svoje bistroumnosti kot to noč. Občutil sem nad tem notranje veselje, ki sem ga komaj mogel obvladati. Mislim, da sem stal na pragu njegove sobe in da sem odpiral vrata prav polagoma, vedno bolj in bolj na široko in da ni slutil niti v sanjah o mojem početju! O, pri tej misli sem se moral sam

Potniška avijatika na Angleškem

Angleži so na polju avijatike močno v ospredju. Zlasti njihova letala, namenjena prevozu potnikov, so tako glede udobnosti, kakor hitrosti in velikosti brez konkurence. Naša slika prikazuje aeroplan tipa Argosy, ki je pred par tedni vzletel na aerodromu v Coventryju. Zanimiva je primera med letalom in avtom pod njim. Argosy ima tri motorje in more prepeljati 20 potnikov z njihovo prtljago vred.

pri sebi smejati, Morda pa me je bil vendar slišal, zakaj v tem trenutku se je nenadoma zganil v postelji, kot bi ga bilo kaj prestrašilo. Sedaj boste mislili, da sem jo popihal. O, ne! V njegovi sobi je bilo temno kot v rogu, kajti iz strahu pred roparji je bil oboknice popolnoma zaprl. Vedel sem torej da ni mogel videti, da so se vrata odprla, in z neomajno vztrajnostjo sem jih vedno bolj in bolj na široko odpiral.

Slednjič sem spravil glavo popolnoma notri in sem vprav hotel odpreti svetilko. Tu mi je zdrsnil palec s kosternaste kljukice in starci se je zravnal pokonci v postelji in zavpil: »Kdo je?«

Bi sem popolnoma tiho in nisem nič odgovoril. Celo uro si nisem upal niti dihati in nisem migljal niti s trepalnic; med tem časom pa tudi nisem nič slišal, kot bi bil zopet legel. Še vedno je sedel v postelji pokonci in vlekel na uho; prav tako, kot sem bil sam delal noč za nočjo, je tudi on poslušal mrtvaško uro v steni.

Nenadoma sem zaslišal nekaj kot rahlo stokanje. Spoznal sem v tem vzdihljaj smrtnega strahu. Stokanje od bolečine ali toze ni bilo. Bil je oni zamolkli, napol pridrušeni glas, ki se izvije iz globine pridušene duše. Le predobro poznam te mučne vzdihljaje. Marsikatero

noč, ko je bilo o polnočni uri vse pogreznjeno v globoko spanje, so se dvignili iz svojih lastnih prs, da s svojo srčno tesnobo pomnože strahove, ki so me spravljali ob pamet. Pravim, da sem jih le predobro poznal, in vedel sem, kaj je moral starci čutiti. Smilil se mi je, čeprav sem bil v notranjosti zadovoljen. Vedel sem, da je ležal zbujen ves čas od prvega rahlega šuma, ki je bil vzrok, da se je obrnil v postelji. Ker se ga strah vedno bolj polasča, se je trudil misliti, da ni vzroka zanj; pa se mu ni hotelo posrečiti. Zastonj si je dejal: »Nič ni; le veter, ki se je vjel v dimnik; morda miš, ki je smuknila preko tal ali rahlo ščrkanje črčka.« Gotovo se je skušal starci tolažiti s takimi razlagami. A ves trud je bil zaman; vse zastonj! Blizajoča se smrt je bila že stopila predenj, zagrinjajoč s temnimi sencami dušo svoje žrtve; strahotni učinek teh nevidnih senc je bil ta, da je starci, dasi ni nič videl ne slišal, občutil mojo navzočnost v svoji sobi.

Ko sem bil dalje časa zelo potrpežljivo čakal, ne da bi ga bil slišal leči, sem se odločil, da odprem svetilko prav — prav malo. To sem napravil z največjo previdnostjo. Nemogoče si je predstavljati, kako rahlo in polagoma sem odpiral svetilko, dokler ni slednjič

Kraljestvo mode

Moda malih

Mati nima večjega veselja kakor lepo obleči svojo deco. Zato nerada da delo iz hiše, marveč skuša sama ali s pomočjo domače šivilje izgotoviti garderobo svojih malih.

Često je prav težko izdelati otroško obleko lepo, prikladno in poceni. A to so ravno tri glavne zahteve, ker dečja obleka ne sme biti preobložena, pa tudi ne preveč skromna. Pogoditi je treba ton prirodne otroške svežosti.

Velike prijubljenosti so še venomer deležni mornariški kostumi, ki menda nikoli ne bodo izgubili veljave in se nosijo ob vsakem letnem času. Imajo vedno svojo tipično obliko: plisirano ali v votle gube zloženo krilce ter komodno bluzo z modrim ovratnikom. Za poletje pa se izgotavljajo iz belega (svilenega) platna z mornariško modro ali črno ovratno in manšetno garnituro.

V današnji dobi modnih kapric pa se tudi že dogaja, da to ali ono dekletce odklanja »dolgočasni« mornariški kostum ter se hoče obleči prav kakor »velike dame«. In mati, ki je navadno bolj konservativna (ker je pamet-

nejša), sklene kompromis na ta način, da v splošnem obdrži osnovni stil mornariškega kostuma, obenem pa uporabi primerne attribute »velike mode«. Naša zadnja skica predstavlja tako deklško obleko iz belega svilenega platna. Na obeh straneh vložene gube ustrezajo mondenim željam malih damic, istotako rdeče obrobljeni žepi in vezeni ovratnik odgovarjajo njih okusu. Enaka vezena pa se ponavlja še na klobučku. Male obleke te vrste, ki so zamišljene za počitnice in prvo (toplo) šolsko dobo v jeseni, se morajo dati dobro prati, — torej je treba izbrati prvovrsten material, pri čemer je paziti, da se bo tudi vezena dala z lahkoto čistiti.

Za igranje in vobče za vse otroške opravke je najprikladnejši etamin, ki se da posebno dobro čistiti. Naravno, da bodo tudi male damice zahtevale izbiro v modnih barvah in bodo letos izbrale: medlo lilasto, staro rožnato, lavendel, ali lipov cvet.

Drugi model na naši skupini predstavlja ljubko in lahkotno krojeno obleko iz etamina: vrezana je ravno, speta

s pasom ter na kratkih rokavcih in na spodnem robu okrašena z volani. Prav elegantna je tudi prva obleka: medlo moder kineški krep z lepimi volani in azurji, sprednji del pa je vezan z nežnimi venčki v raznih modrih nijansah. Klobučki malih deklic naj bodo vselej enostavni. Kakor, matere lahko tudi hčerkice nosijo dopoldne filcast klobuček, popoldne pa takega iz svilenih trakov. Za okras zadostuje ena sama roža ali len trak.

Za deževno vreme.

je gladki kostum neizogibno potreben. Paletot je krojen v moški fasoni, spet s štirimi gumbi, z vzreznimi žepi, in je samo za dva prsta krajši od krila. Nosi se torej lahko k vsaki obleki kot dežni ogrtač, obenem pa tudi krilo z enostavno bluzo ni navezano zgolj na družbo s paletojem, marveč se lahko (za sport) družiti tudi s pulloverjem ali volnenim telovnikom. Material teh kostumov, pripravnih tudi za promenado in potovanja, je: shetland ali covercoat.

Šivani plašč iz tafta

je postal velika moda letošnjega poletja, kar pa je razumljivo, ker se prilagodi domala k vsaki obleki. Večinoma je krojen iz črnega materijala. Novejši plašči iz tafta so čim enostavnejši in opremljeni kvečjemu z votlimi gubami. Tudi klobučki se k tem plaščem nosijo čim enostavnejši, kar povečuje sijaj plaščevega materijala. Razen v črnem je videti plašče iz tafta (večinoma v obliki kompleta k elegantni poletni obleki) tudi v jekleno modri, beži ali srednje zeleni barvi.

Izjava

Podpisani prekličem vse, kar sem žaljevega očital Mariji Megušar in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.
Ljubljana, 30. julija 1926.
IVAN POZAR.

Radio

Izveček iz večernih programov:

DUNAJ (531 m. 7 KW), BERLIN (504 m. 10 KW), FRANKFURT (470 m. 10 KW), LEIPZIG (452 m. 10 KW), RIM (425 m. 12 KW), PRAGA (368 m. 5 KW).

Nedelja 1. VIII.

DUNAJ 20: Max Mell: »Das Apostelspiel« (Drama.)
BERLIN 19: Wagner: »Lohengrin«. Opereta v 3 aktih.
22.30: Plesna godba.
FRANKFURT 19: Wagner: »Lohengrin«. 22.30: Plesna godba iz Berlina.
LEIPZIG 19: Wagner: »Lohengrin«.
RIM 21.10: Boito: Odlomki iz opere »Mefistofeles«.
PRAGA 20: Orkestralni koncert.

Ponedeljek 2. VIII.

DUNAJ 20: Mozartov večer.
BERLIN 20.30: Strausove skladbe.
FRANKFURT 20.15: Novejša komorna glasba.
21.15: Wagnerjev večer.
LEIPZIG 19.45: »Tristošestdeset žen«. Burka v 3 aktih.
22: Godba iz tujih dežel.
PRAGA 20: Koncert.
21.15: »Za življenje«. Drama v 1. aktu.

Torek 3. VIII.

DUNAJ 20: Koračnice in popotne pesmi.
BERLIN 20.30: V poljudnem tonu. (Orkester, kitare, pesmi itd.).
FRANKFURT 20.15: Orglje iz cerkve sv. Luka.
21.15: Zabavni večer.
LEIPZIG 19.45: Beneška serenada.
22: Vesele melodije.
RIM 1925: Vokalni in instrumentalni koncert.
PRAGA 20: Orkestralni koncert.

Sreda 4. VIII.

DUNAJ 20: »Zurnalisti«. Burka Gustava Freytaga. Burka v 4 aktih.
BERLIN 20.30: Mörike v prozi in pesmi.
FRANKFURT 20.30: Shakespeare: »Sen kresne noči«.
20.30: Shakespeare: »Sen kresne noči«.
PRAGA 20: Poljudni koncert.
RIM 20.25: Odlomki iz operete »Gospodična Angot«.

Četrtek 5. VIII.

DUNAJ 20: Orkestralni koncert dunajskega simfoničnega orkestra. (Iz Burgartna)
BERLIN 20: »Der Vetter aus Dingsda«. Opereta v 3 aktih.
22.30: Plesna godba.
FRANKFURT 20.15: Koncert münchenškega komornega tria kitar.
21.15: Pevski večer kasselskega solokvarteta.
LEIPZIG 20.45: Orkestralni koncert komorne glasbe.

PRAGA 20: Javen koncert.
RIM 19.25: Večer, posvečen skladatelju Belliniju.

Petek 6. VIII.

DUNAJ 20: Sonate. — 1. Mozart: Sonata za violino in klavir, g-Dur.
2.) Beethoven: Sonata za violino in klavir, a-Dur.
BERLIN 20.30: Proslava obletnice Schumannove smrti.
FRANKFURT 20.15: »Kneginja čardaša«. Opereta v 3 aktih.
22.30: Plesna godba.
LEIPZIG 19.45: Nenavadne zgodbe.
21: Plesna godba.
PRAGA 20: Zabaven večer.

Sobota 7. VIII.

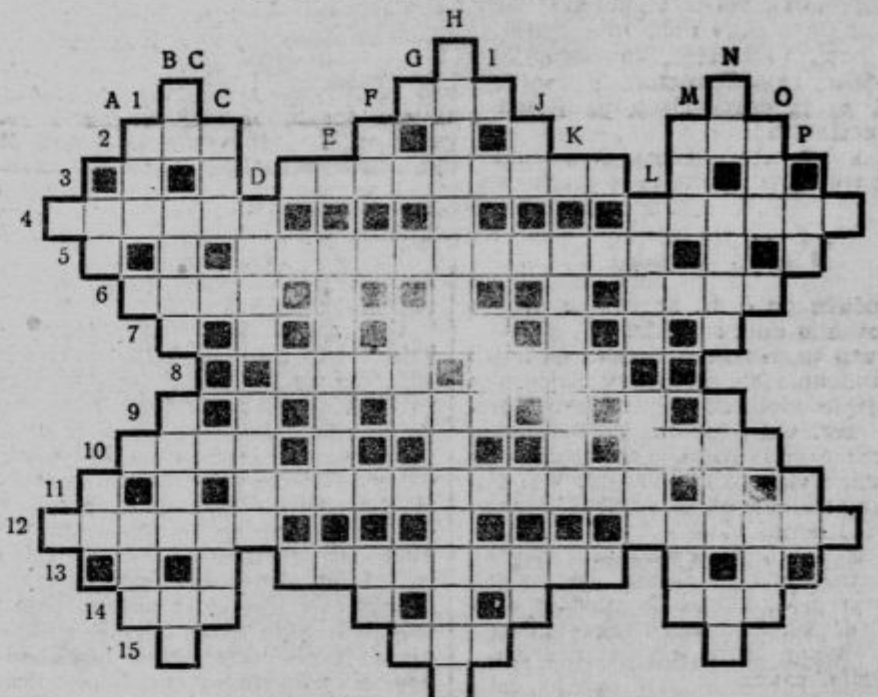
DUNAJ 19.45: »Brat Straubingera«. Opereta v 3 aktih.
BERLIN 20.30: Radio-kabaret.
22.30: Plesna godba.
LEIPZIG 19.45: Večer nemških skladateljev iz Sudetov.
20: Godz v glasbi.
PRAGA 20: Orkestralni koncert.
RIM 21.25: Vokalni in instrumentalni koncert.

100.000 radio-abonentov na Češkoslovaškem.

Neki nemški strokovnjak se je izrazil, da sta oddajni postaji v Pragi in Brnu danes najboljše radiofonske oddajni postaji v Evropi. Torej se ni čuditi, da je število radio-abonentov na Češkoslovaškem v par mesecih poskočilo od 5000 na 100.000 in je tudi zadnja številka danes že znatno prekoračena. Češka radiofonija se razlikuje od one ostalih držav posebno v tem, da je verno zrcalo aktualnih dogodkov. Posebno jasno se je videlo to o priliki letošnjega vsesokolskega zleta v Pragi, ki je potom radiofonije vsem nenavzočim nudil jasno akustično sliko te grandiozne prireditve. Na vseh važnejših cestah in trgih so bili postavljeni mikrofoni za oddajanje pozdravnih govorov ob priliki inozemskih delegacij, naročniki so čuli povorko Sokolov skozi mesto, vaje na telovadišču in druge slavnostne prireditve, ki so se vršile ob tej iki.

Sicer pa v Pragi studio, kjer nastopajo pevci in igra orkester, zelo malo uporabljajo. Običajno oddajajo naravnost iz koncertnih dvoran, gledišč in zbornic kjer je navzoča publika. Ta način oddajanja ima veliko prednost pred studijem, kjer posebno koncertni pevci težijo, da se izolirani od publike, sami pred mikrofonom neugodno počutijo in se ne morejo prav živjeti v vlogo. Češka radiofonska družba se pogaja tudi s poštanim ministrstvom, da skupno zgradi telefonsko zvezo z Brnom in Bratislavo, da bosta mogli tudi tamkajšnji oddajni postaji prinašati program iz Prage.

Križanka.

Besede pomenijo:

1. mlečni izdelek; 2. geometrični pojem; domačo žival; 3. staroslavno jadransko mesto; 4. poljsko orodje; za reševanje križank pogosto potrebno knjigo; 5. vojaški čin; 6. dve tisočletji stari napis; zemeljsko mero; 7. žensko ime; 8. sportno orodje; užitno korenino; 9. molli (latinsko); 10. zobno kremo; vetrič; 11. goro v Himalaji; 12. vojaško pokrivalo; morje; 13. mesto v Bosni; 14. darilo; število; 15. vodno napravo.

navpično: A. predlog; samó; B. del strehe; stanje vode; C. obliko pomožnega glagola; reko v Italiji; reko v Nemčiji; zemeljsko mero; C. nepoštevanega človeka; muzikalni izraz; D. starim Egipčanom sve-

to žival; žensko ime; E. matematično operacijo; F. predlog; nikalnico; G. veznik; H. obrambo; obliko glagola »razvažim«; I. vzklík; J. veznik; mrčes; K. privržek; L. sportno panogo; južnoarabski rod; M. bolečino; število; N. zaimek; poljedelca; prepir; nikalnico; O. kovaško delo; žensko ime; P. starorimski denar; vzklík.

Rešitev nedeljske križanke

Vodoravno: 1. Kanibal; 2. Abel, Kantor; 3. Neva, tuga; 4. rima, ara; 5. Ladoga; 6. liga, tara; 7. diva, buča; 8. dama, veča; 9. tiara.

navpično: A. Avari, livada; B. kabel, Malaga, mati; C. lani, aga; D. Belkzan, Agata, Vera; E. tortura, rabuka.

mukam! Vse drugo bi se dalo lažje prenesti kakor to roganje! Tega hinavskega smehljanja nisem mogel dalje prenašati! Bilo mi je, kakor bi bil moral, umreti, če ne zavpijem na glas. — In zdaj — čuj! glasneje in vedno glasneje! — »Podleži!« sem zavpil, »ne potajujte se dalje! Priznavam dejanje! — odtrgajte deska! — tu, tu! — to je grozno utripanje njegovega srca!«

Albert - Jean:

Čast je rešena

No? je vprašala Nicole Salvoux moža, ki se je ravno kar prikazal pri vratih. — Ali si kaj denarja nalovil? — Niti beliča, je odgovoril potrti Julien Salvoux. — Mlada žena je stresla z glavo in nadaljevala: »Tvoj prijatelj Charley?« — Odpotoval! — Ali pa Hardent, ki si mu napravil že toliko uslug? — Je popolnoma ob vse, izmožgan do vinarja. Celo vprašal me je, ali mu morem posoditi denar za najemnino. — In stirc Edvard? Ta je bogat! Tvoj edini sorodnik od materine strani in... — Veš, kaj mi je stirc Edvard odgovoril, jo je urno prekinil Julien. Ko sem mu dopovedal, da se trenutno nahajam

v mučnem položaju, je ponjuhal, si pomel roke in izjavil: »Sedemdeset let sem star in okrogel milijonček imam, ki je izposojen na izvrstno hipoteko.

Pa vseeno sedem v avtomobilu, kadar sem kam namenjen in le v izjemnem slučaju najemam avtotaksi, če me ujamemo ploha. Zato se mi prav nič ne smili mlada dvojica, ki ima prazne žepe, v garaži pa avtomobil na petnajst HP.»

— To-le je dejal stirc Edvard, je zastokala Nicole.

— Da, prav to-le je dejal.

— Torej?

— Torej mislim, da ima v bistvu prav, je priznal Julien. Cene gredo kvišku, najini dohodki se pa od dne do dne nižajo. Kmalu bova morala prodati avto.

Nicole je obupana sklenila roki in rekla: »Moj bog, kaj poretka naši znanzi?«

— Kar hočejo! ... Vsak stori, kakor mu ugaja! ... Ali mar misliš, da ga bom jaz z veseljem prodal? Ampak druga izhoda ni!

— Rekli bodo, da sva na koncu, je nadaljevala Nicole.

— Cisto po pravici!

Mlada gospa je vzdihujoč omahnila na divan. Ne, ne, na vsak način moraš kaj drugega izmisliti.

Julien si je krepko drgnil sence, kar je pomenilo, da temeljito premišljuje.

— Prav imaš, treba je rešiti čast, je pristavil.

— Ali ti je že kaj padlo v glavo, ga je vprašala Nicole.

On je odločno odgovoril: »Bom že jaz vse sam opravil. Samo nikar se ne čudi ničemu ...»

Gospod Salvoux je naslednjega dne ob dveh popoldne sedel v avto. Sivo-modro nebo se je živahno bočilo nad pariškimi cestami. Slabotni solčni žarki so zlatili hišna pročelja. Na črnih kostanjevih vejah se je budilo prvo življenje.

Gospod Salvoux je drčal proti sredini mesta, kjer so ceste najožje, avenije najbolj natrpane in kjer stražniki najbolj pazijo na prometni red.

Pri operi je nelepa tablica branila dohod v eno tistih ozkih ulic, v katerih se nahajajo največ trgovskih lokalov in dragocenih izložb. Gospod Salvoux je zadovoljen naglas črkal: »Tudi ni dovoljeno voziti. Nato je odločno krenil v tesno prehodno ulico.

Hipoma je žvižg presegal zrak. Vse je drvelo in kričalo za mirno dalje vožnjo, neprevidezni soferjem. V trenutku se je policist na kolesu pojavil ob vozniku in zavpil: »Kaj pa je to? Če poživljam, se morate ustaviti!«

Gospod Salvoux je okrenil glavo k zastopniku oblasti in hladnokrvno izjavil: »Kaj je meni mar vaše žvižganje!«

Nato je neopazno pritisnil z nogo na pedal, pospešil hitrico, in voz je z nenavadno brzino zdrsnil po ulici.

Na poziv ozmerjanega stražnika je — kakor da bi rastle iz asfalta — prihitelo na lice mesta več policistov. »Tam, tam!« je tulil prvi redar. »Modri avto! ... Ustavite ga!«

Vsi so žurno skočili za njim. Pešci so se brižno umikali na hodnike.

»Ustavite ga! Ustavite ga!«

Salvoux je malomarno sedel ob volanu in še ojačil tempo. Hipoma ga je kot vrtinčasti vihar prihitel neki motociklist in mu s svojim vozilom zaprečil pot. Gospod Salvoux ni pomišljal, kako bi se mu izognil. Zavozil je naravnost na hodnik in pri tem podrl stant s časopisi in razbil izložbo neke trgovine s porcelanom.

— Vaši dokumenti? se je drl neki policijski narednik, ki je skočil kar na avto podnožnik. Čigar zavita posoda za bencin je že pretakala gorke solze.

— Tu so! je odvrnil Salvoux z izbrano uslužnostjo in potegnil listnico iz suknjice.

Okrog avtomobila se je nabrala množica. Ojačila je še razgrajanje trgovca s porcelanom.

— Hajdi! Naprej, na komisariat! je ukazal višji stražnik. Gospod Salvoux se je stolično udal. Na komisariatu je nezgodni sofer preživel tri ure v družbi neke starejše dame, ki je bila v znani veletrgovini izmaknila kos mila, in nekoga gentlemana, ki je dišal po alkoholu in se na ulici pohujšljivo obnašal.

V takih okoliščinah ga je našla Nicole, ki je bila prihitela na telefonski poziv, svojega tako ljubljenega moža.

— Moj bog, Julien, kaj ti je bilo padlo v glavo, je vzklíknila.

Gospod Salvoux ji je s tihim nasmeškom odgovoril:

— Ozmerjal sem stražnika, podrl štant s časopisi in se zaletel v neko izložbo! ... Vzeli mi bodo vozno dovoljenje! ... Kako naj zdaj še obdržava avto? ... Vidiš, na ta način, draga moja, je najina čast rešena!

(P. K—n.)

Potovanja po Švici.

Vsakovrstna pojasnila in znižane vozovnice pri Antiches Schweizer Verkehrs-bureau. Wien I., Schwarzenbergplatz 18. 172a

Naši fantje na Mont Blancu

Na vrhu Mont Blanca (4810 m)
(Od leve proti desni: Kajzelj, Repé, Frlan.)
(Foto: Zajec)

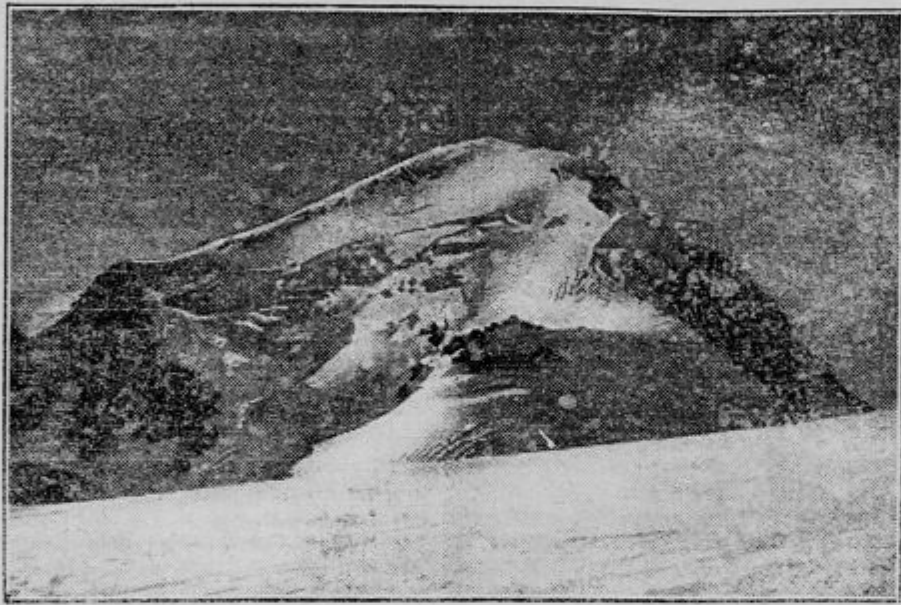
Pred dobrimi petimi tedni — dne 24. junija ponoči — so se odpeljali iz Ljubljane proti Trstu dijaki: Ludovik Repé, Milovan Zajec, Franc Frlan, Milan Zumer, Božo Prevorsek, Jernej Primožič in Mirko Kajzelj. V Trstu je ostala družba en dan, v Benetkah se je ustavila 48 ur, nato se je odpeljala preko Milana do Laga Maggiore, kjer je prenočila. V Laga Maggiore ni bilo skoro nič tujece, Nemški bojotk Italije se torej pozna. V Aroni ob Laga Maggiore je pritekel za družbo ho-

vais, nato pa z zobotirno železnico do višine 210 metrov. S skepsjo so gledali planinci ponosni Mont Blanc, toda imeli so trden sklep, da napno vse si le in ga dosežejo. Vodnika niso vzeli, ker bi morali zanj plačati (skupno z nosačem, katerega on sam najame) okoli 1000 frankov. S tem denarjem pa bi petorica lahko pet dni izhajala v Chamonixu.

Družba je sedla v vlak. Nasproti so ji sedeli trije turisti, kakor se je pozne-

bila zelo naporna. Vendar so fantje po štirih urah končno pricapljali v Cabane du Gouter (3800 metrov). Tu so našli zavetišče s pečjo, žimnicami in odejami. Bil pa je tudi že skrajni čas, da so dospeli do počivališča, kajti noč je že padala in mraz je pritiskal. Krasen je bil prizor, ko je krvavordeče sonce zatonilo za meglenim morjem.

V koči si je družba skuhalo skromno večerjo, nato se je spravila spat. Sele sedaj so se posamezniki natanče-

Mont Blanc

je zvedelo, neki Švicar z vodnikom in nosačem. Ti trije so pogledovali naše fante postrani in z ironičnim nasmehom. Naša družba pa jih je po kranjsko skritizirala, saj se je zavedala, da je živ krst ne razume. Sosedje so ves čas zaman ugibali kakšen jezik govor-

neje seznanili s Švicarjem, ki je izletnikom povedal, da ima isto pot kakor naši. Pristavil je, da je nameraval se stopiti tudi v Italijo, a s takim vodnikom, ki niti pota dobro ne poznata, se ne upa nikamor.

Drugo jutro (1. julija) je bilo krasno vreme, toda zelo mrzlo. Švicarjeva družba je odšla malo pred našimi fanti. Slovenci so si navezali dereze in vrv ter odšli ob 4. zjutraj za njimi. Sneg je držal. Zgodaj zjutraj je še rezal veter, ki pa je kmalu popolnoma odnehal. Navadno razsaja v teh krajih vihar, kranjski fantje pa so imeli srečo in krasno vreme. Samo v noge je turist zelo zeblo kljub hoji in vsi so med potjo nepretrgoma gibali z prsti. Bila je nevarnost, da ozebejo. Na Dome du Gouter (4300 metrov visoko) se je družba slikala. Pri tej priliki so enemu omrzile noge. Drugi so namreč vsi hitro prestopali z ene noge na drugo, le onemu nesrečnemu se to ni zdelo potrebno kljub svarilom. Na Cabane du Valott (4400 metrov) je ozeblil že stokal od bolečin. S težavo si je sezul čevlje. Ostali člani družbe so mu otrli noge s snegom in žganjem, a bolečine so bile vedno huje. Družba je pustila bolnika ležati na solcu, sama pa je odšla brez nahrbtnikov za Švicarjem, ki se je že vzpenjal proti vrhu, medtem ko sta se njegov vodja in nosač grela na solcu ter čakala, da se jima gospodar vrne.

Vreme je bilo krasno. Sonce je neusmiljeno pripekalo in po triurni, od vročine in redkega zraka naporni hoji po zasneženem grebenu je družba v opoldanski uri stopila na vrh.

Razgled je bil krasen. Le na nekaterih točkah so zapirali obzorje poletni vroćinski oblaki. Na vrhu so izletniki ostali pol ure, nato so nastopili pot nazaj. Švicar je odšel naprej z vodnikom, kranjski fantje pa so se še dve uri gredli na solcu in ko so spravili na noge ozeblega bolnika, ki se je le s težavo ubul, so se tudi oni napotili nazaj. Hoja je bila naporna. Sneg se je udiral do kolen, izletniki so bili že

Kmalu je izginila pot pod snegom. Smer so kazale planincem le stopinje

Na ladji

(Od leve proti desni: Zumer, Frlan, Prevorsek, Primožič, Kajzelj, Zajec, Repé)

predhodnikov. V treh urah hoda so prišli mladi fantje do koče Tete Rousse. Koča je bila že zaprta radi zgodnje sezone. Znanci, Švicar in njegova dva spremljevalca so tukaj že počivali in kranjski fantje so njihov vzgled posnemali. Sedli so in si privezali dušo. Nato so odrinili naprej skupno, menjaje se v prvenstvu, zakaj sneg je bil 20 do 30 cm visok in bilo je naporno gaziti ga, ker se je strmina stopnjevala.

Čez nekaj časa je začel Švicarjev nosač zastajati in tožiti, da ga bolijo noge. Nekateri iz družbe so šli za njim, ker ga niso hoteli pustiti samega. Ostali so prečkali star žleb, nato pa zavili na levo navzdol proti skalnatemu grebenu. Začela se je najnapornejša partija tega dne. Utrujenost planincev je bila že precej velika. Zrak je postal redkejši, hoja po zasneženih skalah je

precej utrujeni. Naši so sledili Švicarju in njegovima spremljevalcema mimo koč Grand Mulets (3000 metrov nad morjem) ter čez močno razpokani ledenik les Joutions preko številnih sneženih mostov. Ko so dospeli na suho pot, so si vsi globoko oddahnili. Odvezali so dereze in odvili vrv, kajti snega so bil že siti. Po triurni hoji so prišli v dolino, silno ožgani od sonca.

V Chamonixu je bilo treba radi bolnika klicati zdravnika. Za tri posete je računal lečnik 100 frankov. Čez dva dneva je odšlo pet članov družbe v Pariz, bolnik z enim tovarišem pa se je odpeljal preko Lyonsa, Marseille, Genova, Florence in Benetk v Ljubljano. Ostali so si ogledali še Pariz, Marseille, Nizzo, Monte Carlo, Genovo, Piso, Firenco, Bologno, naposled pa so se vrnili skozi Benetke in Trst v Ljubljano.

Cela tura je veljala približno 3000 dinarjev. V opisanem slučaju pot ni bila posebno težka, pešačenje je trajalo 36 ur in tura je bila naporna le radi redkega zraka, ki ga v naših alpah niso vajeni. — Seveda pa lahko postane tura usodna za planince, če ga zaloti medpotoma snežen vihar. — Čisto drugačna pa mora biti ta tura meseca avgusta ali septembra, ko skopni sneg in ima turist opraviti z ledom.

Omeniti bi bilo še nekatere podrobnosti. V Italiji in Franciji so imeli naše Angleže, Nemce, Čehe, Švicarje in Madžare, le za Jugoslovence ne. V Franciji je prav malo preprostih ljudi, ki vedo kaj o Jugoslovenih. Pač pa poznajo Srbe.

Vozni list za vožnjo skozi Italijo so izletniki kupili pri Putniku v Ljubljani. Vožnja je relativno cenejša, čim daljša je in cena za brzi ter za osebnih vlak se na progah nad 200 km dolžine izenači. Vožnja skozi Postojno, Trst, Benetke, Milan, skozi Simplon,

Genovo, Piso, Firenco, Benetke, Trst in Postojno je stala nekaj na 600 Din. Francosko-železniško direkcijo so izletniki prosili za znižanje pristojbin. Odgovor ni mogel priti v Ljubljano pravočasno, prišel pa je zato na poste restane v Chamonix. Prošnja je bila ugodno rešena. Tako izvrstno poslovanje bi bilo priporočati tudi pri nas.

Glede ugodnosti, ki bi se jih lahko posluževali naši turisti, treba še omeniti, da je izletnik opozoril neki švicarski turist na to, da lahko dobe poslovično vožnjo po vseh gorskih železnicah, če so člani kakega turistovskega društva. Ko so naši o tem informirali v Martignyju, pa so zvedeli, da to ne gre, ker slovenska društva in klubi niso vključeni v nobeni mednarodni turistični zvezi. In ker raste zanimanje med našimi planinci za inozemske planine, bi bilo priporočati, da se stvar čimprej uredi. Korist od tega bomo imeli sami.

Kipar Tine Kos

Ob priliki današnjega odkritja spomenika kralju Petru v Kranju

Akad. kipar Tine Kos

Kje je Zelena jama, ve večina »staril« Ljubljančanov. Kdor pa v Zelni jami hoče najti Jamski trg, mora biti že prav posebno dobro podkovan v ljubljanski okoliški geografiji. Prehodil bo enkrat, dvakrat od Kolinske do Kemične tovarne to živahno rastočo, tipično predmestno naselbino majhnih, precej dolgočasnih hišic, predno mu kdo pove kod in kam. Zakaj pa je ta pusta ginja tam za železniškim nasi-

Sejalec

(Detajl mavčevega patiniranega modela)

da pomisliti treba, da je še precej slovenskih umetnikov, ki niti take ne premorejo.

Obe sobi ateljeja, ki je bil prvotno najbrž določen za skladišče ali klet, sta opremljeni z najpotrebnejšo opremo: velika risarska miza; leseni podstavki in ogrodja, več primitivnih stolov in umivalnik. V sredi drugega prostora, ki je večji in svetlejši, stoji vrtljiva modelna mizica, v kotu čeber z ilovico, razno kiparsko orodje in železna pečica. To je vse. Posebno udobno tu sicer ravno ni, luksurično še manj, vendar je delavnica precej prijazna, dovoli velika in zadosti visoka. Dvoje oken čisto

Dekle

(Zgana glina)

Ivan Cankar

(Osnutek za monumentalno glino)

Mladost

(Zgana glina)

pod stropom jo razsvetljuje in kar je važno: lokal ni prevlažen. Skozi okna vidiš noge redkih pasantov.

Ob stenah so postavljena razna dovršena dela, znana večinoma že z različnih razstav. V nekem kotu slone mavčevi detajli s spomenika v Kranju, drugje stoji doprni kip kralja Aleksandra. Dalje vidiš močno stilizirani portret pesnika Sritarja in skico za Miklošičevo poprsje. Nekje stoji dokolenska študija »Davida« z Golijatovo glavo. Plastična skica spomenika »Zasedenemu ozemlju« predstavlja žensko figuro, ki se zviža v objemu ogromne kače, ki jo oklepa in duši. Tam je tudi močno

Kino

Šolski kinematografi

Kino ima po vsem svetu naravnost veljanske uspehe. Od kina žive igralci, fotografi, pisatelji in celo vrsta drugih poklicev. Filmska industrija je ena najbolj produktivnih.

To je prav lepo. Toda človek se vpraša, ali kino izpolnjuje vse svoje dolžnosti, ali je razumel svojo vlogo, vzgajati mase in ali ni morda padel na isto stopnjo kot ona gledališča, ki so vse moralne in vzgojne ideje žrtvovala izkupični blaginje.

V tem oziru bi bilo o kinu marsikaj reči. Le preprosto proizvajajo kina razuzdana, robata in skrajno surova dela. Tako velika je pri fabrikantu želja in potreba vzbuditi pri občinstvu strasti in apeliti na najnižje nagone iz edinega vzroka služiti denar.

Francoski pisatelj g. Michel Coissac je napisal o tej stvari resno študijo, v kateri pravi med drugim:

Kako brezprimerna moč in važna javna tribuna bi bil kino, če bi ga hotela poželjivost tovarnarjev usmeriti k dobremu! Če bi hotel prikazovati prizore, iz katerih bi gledalci črpali pouk in moralno, prizore, ki bi jih vzgajali k dobremu! Na ta način bi bilo združeno koristno s prijetnim.

Na žalost se pa dosedaj še ni vršilo v dovoljni meri. Posebno mladina je dobila od kinematografa mnogo več slabega kot dobrega. Pomislimo samo, da za dostojne trenutne utis, pogled, vržen na eno sliko ali na en prizor, da se uniči pri otroku ves sad truda njegovih vzgojiteljev in da se vzbude v njem nezdrave misli.

V zadnjem času se je začelo po vsem svetu, predvsem pa v Franciji, vedno krepkeje gibanje za vzgojalne filme. Res je, da služijo kino predvsem zabavi množice, toda zakaj ne bi bil ob enem tudi poučno in vzgojalno sredstvo?

V Franciji se potom kinematografa ponužujejo na univerzi kirurške metode. Ustanovilo se je Društvo za ljudsko vzgojo, ki hoče potom kina preroditi in oživiti vzgojo mas, kajti to, kar človek vidi, bolje obdrži v spominu kot ono, kar sliši. Zadnjič je podrektor pariške akademije izrazil željo, naj bi se kino predvsem posvetilo vzgoji in napredku pouka. Eden najboljših upoštevanih pariških mestnih svetovalec je imel pred kratkim javno predavanje o tem predmetu. Dejal je:

»Abstraktni pouk je treba nadomestiti potom kinematografa z živim poukom. Kino lahko postane najboljši pomočnik učitelja. Mesto precej praznega abstraktnega pouka stavi v otroške možgane, točno in vabljivo živo sliko. Tako se olajša otroku večkrat brezplodno razmišljanje in razvija se njegova koordinacijska in sintetična sposobnost.

Tudi na zadnjem kinematografskem kongresu so mnogi izrazili željo, naj se filmska industrija vedno bolj usmeri k koristnemu, k neposredni prilagoditvi znanosti napram trgovini in industriji in k pedagoškemu pouku. Drugi so izrekli željo, naj se upostavlja zbirke poučnih filmov po navodilih, ki naj bi jih izdelale univerze.

Zelo napredna je v tem oziru Belgija, ki ima od države nadzorovan kinematografski arhiv, v katerem se shranjujejo vzgojni in poučni filmi vseh vrst. Ta arhiv bo dovolil poznim rodovom, da si bodo mogli predložiti današnje življenje tako, kot bi ga bili sami živeli.

Pariška tvrdka Pathé ima poseben oddelek za šolske filme. Jih je že prav lepa zbirka.

Vzgojitelji so predglo omalovaževali kino; treba je, da potom njega sodelujejo pri napredku in duševnem razvoju moderne družbe. — P. V. B.

Ali veste...

Da je pravo ime Harolda Lloyd Clayton?

Da v očalih, s katerimi nastopa v filmu, ni stekla?

Da je v zasebnem življenju resen človek, ki se le redko smeje?

Da rad zardi?

Da je skromen in priprost?

Da so zelo redki tisti, ki ga na ulici prepoznajo?

Da se mu nikdar poprej ni sanjalo o njegovi današnji slavi?

Da je prišel k filmu le slučajno?

Da je velik prijatelj plesa?

Da je, predno je postal filmska zvezda, prodajal v gledaliških programih in nastopal na turnejah v majhnih postranskih vlogah in dajal ure iz gledališke umetnosti, čeprav se je sam šele učil?

Da ga imajo njegovi kolegi zelo radi, ker ni prevzet?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

gah in dajal ure iz gledališke umetnosti, čeprav se je sam šele učil?

Da ga imajo njegovi kolegi zelo radi, ker ni prevzet?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Da je, ko je nastopal je v malih vlogah, ostavil filmsko družbo, ki mu je hotela odtegniti od plače 2 dolarja?

Da se resno in intenzivno peča z akrobatskimi veščinami, da si ohrani svojo formo?

Da zelo rad čita?

Da nosi že sedmo leto isti klobuk (v filmu, kakopak)?

Oevre Richter Frich:

Rdeča megla

Roman.

I.

V Sharkeyevem salonu.

Majhen, temnolas človek je hodil zvečer po enajsti uri na malo-ljudni Stirijski cesti v Novem Yorku sem ter tja. Le kako naličeno deklince je stopicalo pod obločnicami mimo njega in kak upehan avtomobilni izvošček je zdaj pa zdaj prutil po ulici. Drugače pa je bilo vse tiho v tej še dokaj nedolžni močvari grehotnega Novega Yorka.

Luč puritanstva je zdaj sijala svetovnemu mestu. Še glas kričavih borznih dvoran na Wall-Streetu je dobil povsem drugačen zvok. Demokratsko siva teorija je sledila svetovni vojni za petami in je neusmiljeno pometala vso ogromno, fantastično nemoralo v poslovnem življenju. Nič ni pomagalo, da so štrleli »nebopraski« od leta do leta više. Ljudje niso postajali zato nič večji. Delo izravnavanja je bilo v polnem cvetu. Čuvarki zakona so takoj ukrotile vsakogar, kdor je iztezel roke le količkar delj in dvigal svoje misli le količkar više, nego so segale obče sposobnosti. Za velike može ni bilo več prostora. Svet je bil zajadral v megleno sivino; videl se je samo še tesni krog, ki ga imenujemo dolžnost in delo.

Mali mož, ki se je izprehajal po Stirijski cesti sem ter tja, se ni zdel, da bi bil človek nove dobe. Bil je neustajljivo Italijan. Njegove rjave oči, kratki lasje in lepa maslinastožolta polt, vse je bilo tiste vrste, ki dozoreva na žarkem solncu okoli Etnovega žrela.

Pietro Cerani je bil star lopov, čeprav je šele nedavno dovršil trideseto leto svojega življenja. Imel je zal, predrzen obraz in obleka se je dobro prilegala njegovi mali postavi. Dolgoletno bivanje izven mej zakona ga je obdarilo s tem večjo sigurnostjo, ker mu zrak jetnišnice še nikoli ni objedal kože. Vzlic temu pa je dišal po mnogih zločinih. Bil je izmed tistih, ki so sedeli v svetu velike mednarodne zločinske lige, ko si je vsestranski genij Josias Saimler zlomil vrat tam nekje v norveških gorah.

Cerani se ni nikdar boril z neuspehi. Sreča zločincev mu je bila mila. Bil je darovit, predrzen, neustrašen in nesramen dečko, ki je umel prav rabiti bodalo in se ni nikoli dolgo obotavljal prijeti za samokres. Njegova vnanost je pričala deloma zanj, deloma zoper njega. V drznem izrazu njegovega obličja je bilo nekaj odkritega; prav nič ni brzdal svojih čustev, ki so vrele prav tako neprestano kakor lava v notranjosti Etna.

Zdaj je prišel v Novi York, kjer so ga čakale velike stvari. Bil je tujec v svetovnem mestu in moral se je razgledovati po zemljevidu. Zdaj pa zdaj je potegnil iz žepa košček papirja ter ga proučeval na vse načine. Čudno velike, strme črke so ga kar nekam hipnotizovale. In vendar so pomenile samo naslov:

»Salon Toma Sharkeya, 14. cesta. V kleti, dne 18. septembra, med 11. in 12. uro zvečer.«

Italijanove temne oči so plapolale švigale ob vrstah hiš, na katerih so se bliskali električno osvetljeni izveški v vseh barvah mavrice. Če bi mu bilo mesto znano, bi bil vedel, da je tu eden najbogatejših virov zgodovine novoyorškega zločinstva.

A Cerani je poznal le malo teh stvari. Vedel je samo, da je postal Novi York zločincem prava muholovka in da se mora čuvati, da ne stopi možem zakona na prste — baš tistega, kar se polnokrvni gosposdi iz pomarančnih gajev Italije od nekda najraje dogaja...

Sredi stopanje je obstal in nagnil glavo na stran. Vrsta bleščečih se črk je zbudila njegovo pozornost. »Tom Sharkey«, se je ognjeno svetilo nad vodom.

Pristopil je in pogledal noter. Videl je navaden bar in nekaj zaspianih individijev, ki so se sklanjali preko naslona. Cerani se je naglo umaknil in hitel k stranskemu vhodu. Po dolgem hodniku je dospel v tesno dvorano, kjer je sedelo več višnjevkasto napudranih damic.

Toda ženske niso zanimale Italijana. Našel je stopnice, katere je iskal in krenil po njih v klet, ne meneč se za vprašanja uslužnega natakara. Stopil je v majhno dvorano, ki je bila okrašena z visečim zelenjem. Dišalo je po trohlubi in električni ventilator si je zaman prizadeval, da bi storil ta siromašni prostor pripravljen za človeško bivanje.

V kotu je sedel enonog mož v telovniku in srjaci z zavihanimi rokavi ter udrihal po zbitem pianinu. Nesrečno godalo je vpilo pod njegovimi zamorski koračnicami, toda mož je imel železne mišice in se ni vdal kar tako.

Tedaj je prišel po sobani širok, zajeten človek. Njegove oči so te domišljale jeklenosivih očrtov irskega morja. Bil je Tom Sharkey, sloveči svetovni mojster v boksanju, najtrja pest, ki je kdaj treskala po nasprotniških sencih. Bil je nekdaš dika Amerike. Zdaj je postal ta dika lastnik salona.

Sharkey se je vstopil pred Italijančka, ki je kar izginjal ob tej mogočni štirioglati postavi. Cerani se je spoštljivo naklonil.

»Česa želite?« je vprašal Sharkey z glasom, podobnim hreščanju zarjavele sekalnice za meso.

»Z Jamesom Mortonom bi se moral sestati,« je odgovoril Italijan v dobri angleščini.

Boksar ga je ostro pogledal, nato skomignil z rameni. »Tamle sedi,« je dejal malomarno, podrgnil svoj veliki briljantni prstan in odkolovratil drugam.

Cerani se je ozrl v naznačeno smer. Zagledal je moža, ki je sedel skrit za zadnjo številko »New York Times« in čital.

II.

Veliki neznanec.

Mož, ki je pozval Ceranija na ta sestanek, je bil res nenavaden človek. Niti z očmi ni trenil, ko je Italijan nekam začudeno povedal svoje ime, kakor bi čakal, da se njegova velika, sršasta glava vzdigne iznad časopisa. Gospod Morton je bil očitno zelo hladnokrvn. Vestno in skrbno je zmečkal svoj list v veliko kepo papirja; nato ga je malomarno vrgel od sebe in vstal.

Bil je velik in mršav mož s polno, a redko in zanemarjeno brado, ki ni mogla skriti grdi, širokih ust. Njegovi udje so bili neokretni, črte obraza nepravilne, obleka podošena. Na prvi pogled se je zdel kak siromašen učitelj, ki mora preživljati kup otrok. Ako pa si opazoval njegove čudne odsotne oči natančneje, si odkril v njih svetlikanje, ki je pripovedovalo o izkrivljeni strasti, družeci se z globoko, toda cinično življenjsko modrostjo. Njegov nasmeh je imel tisto

grenkobo, ki je značilna za ljudi z visokim razumom in razočarano dušo.

Takšen je bil James Morton, eden najznamenitejših ljudi, ki so kdaj živeli. Učen sanjač, titan, sorodnik vseh veličin po Luciferjevi milosti. Tak je bil mož, ki mu je bilo usojeno, da bo njegovo ime z ognjenimi črkami zapisano nad eno največjih tragedij, kar jih pomni svet.

Ceprav je zvenelo njegovo ime angleško, je vendar govoril večino evropskih jezikov z enako spretnostjo. Videti je bilo, da pozna vse in vsakogar, toda njega ni poznal nihče. Prihajal je v svojem ogoljenem jopiču, svojih obrabljenih čevljev in svoji ponošeni ovratnici ter odhajal, ne da bi se kdo zmenil zanj.

»Moje ime je Cerani,« je rekel Italijan in se naklonil že drugič. »Pietro Cerani.«

Veliki mož si je segel v lase. »Drago mi je,« je dejal raztreseno in sedel na svoj pleteni stol. »Tak vi ste slavni Pietro,« je nadaljeval z večjim zanimanjem, obenem pa z nekakšnim posmehom v jasnem, gospodskem in mladostnem glasu, ki je ostro nasprotoval njegovi opustošeni vnanosti.

Italijan se je nestrno zganil. »Prosili ste me, James Morton, naj vas poiščem tu, v Sharkeyevem salonu,« je dejal. »Ze mnogo let je, kar slišim govoriti o vas. Vi ste eden izmed tistih, ki se zanašamo nanje. Izmed gospodarjev in vladarjev bodočnosti.«

»Kdo vam je rekel to?« je vprašal Morton zehaje.

»Josias Saimler. Velikokrat je trdil, da je postal zločin pri vas lepa veda.«

Sobesednik je sanjavo pogledal v zrak.

»Da, Josias Saimler,« je zamrmral sam zase. »To je bil še mož, ki je umel izvršiti dober načrt. Eden iz redkih, ki se upajo biti lopovi iz načela. Močna, osamljena natura. Ena tistih, ki jih lahko zlomiš, upogneš pa ne! Da je on še živ, bi bilo vse v redu... Ali ne boste sedli? Whisky ali sodavico?«

»Hvala, ne pijem.«

»To je napaka, dragi moj Pietro. Whisky je sovražnik dobrega. On izpolnjuje v človekovih možganih baš tisti kraj, kjer bi brez njega delovali središči za dolžnost in odgovornost. Se nikoli nisem srečal abstinenta z domišljijo. In kaj bi bilo življenje brez domišljije, te velike čarodejke, ki vari v svojem kotlu vso neizmernost naših pojmov in predstav? Domišljija je nekakšen duševni alkohol. Ona razlaja naše najkrasnejše nagone. Daje nam večni nemir življenja in daje nam mir. Alkohol je simbol svobodne volje, ki nas povzdiguje nad živali. Pijmo, zakaj jutri bomo mrtvi!«

Cerani je stal še vedno tako spoštljivo kakor prej. Toda zdelo se je, da ga Mortonov samogovor dolgočasi. Utihišla sta. Veliki mož se je spet pogreznil v molčanje. Njegove roke so bile sklenjene okoli kozarca z whiskyjem. Nekakšen natak se je postavil pred goste in je z navitim tenorjem zapel ljubavno himno. Zvenelo je, kakor bi maček izlival bol svojega srca. Italijan se je zviljal; to grgrajoče drenje mu je očitno povzročalo telesne bolečine.

»Lotiva se stvari,« je rekel srdito. »Saj nisem prišel zato, da bi poslušal neumnosti. Ta človek mi trga ušesa. O čem ste hoteli govoriti z menoj?«

Palata Okrožnega urada za zavarovanje de'avcev
Miklošičeva cesta šte. 20

Moderne higijensko urejene

kadne in pršne kopeli

odprte za moške in ženske izvemši ponedeljek
vsak delavnik od 8. do 1/2 19,
ob nedeljah in praznikih od 8. do 12.

Kadna kopel s perilom in milom Din 12,—,
blok za 10 kopeli Din 100,—,
pršna kopel s perilom in milom Din 6,—,
blok za 10 kopeli Din 50,—,
pršne kopeli za zavarovane člane urada s perilom
in milom Din 3 5703 a

Peugeot

Svetovno kvalitetni
avtomobili

od 2—6 sedežnega luksuznega do
trgovsko praktičnega voza (davka
prostega) promptno dobavljivi.

Najmanjša uporaba bencina. 5704 a
Sposobnost za vsak teren.

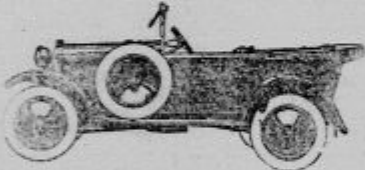
Ogled in proizkušnja pri glavnem zastopstvu

O. Žužek

LJUBLJANA

Tavčarjeva ul. 11

Telefon interurban 461.

Znižane cene in največje skladi
šče dvokoles, motorjev, otroških
vozičkov, šivalnih strojev, vsa
kovrstnih nadomestnih delov
pneumatike. Posebni oddelki
za popolno popravilo emajlira
nje in ponikanje dvokoles
otroških vozičkov, šivalnih stro-
jev itd. Prodaja na obroke. — Ceniki franco. »TRIGLAVA«
F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlov-
ska cesta 4.

IVAN ZAKOTNIK

MESTNI TESARSKI MOJSTER

LJUBLJANA

DUNAJSKA C. 48

Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe,
ostrežja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in
zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, pavi-
ljoni, verande, lesene ograje l. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

C.

Tovarna furnirja.

Evo zlatnik!

Poglejte si ga

dobro

kako je lep in

blesteč zlatnik po 10 fr.!

Kupite si še danes

ZLATOROG terpentinovno milo

in prepričajte se o njegovi nedosegljivi
kakovosti 24

Ako Vam je sreča mila,

boste našli pri uporabi tudi

Vi skriti zaklad

pristni zlatnik

po 10 frankov!

ZAHVALA.

Vsem onim, ki so nam ob tragični
smrti našega

Filčeta

izkazali toliko sočutja, bodi izrečena naj-
iskrenejša zahvala.

Vsi, ki ste poklonili toliko ljubelega mu-
cvetja in ga sprenjali na zadnjem potu
sprejmite našo najlepšo zahvalo.

Posebno pa se zahvaljujemo č. d. do-
hovščini, njegovim tovarišem iz Mladin-
skega doma na Kodeljevem in njih vo-
ditelju g. Janku Valjavec za bol blažeče
besede ob odprtem grobu.

Iskreno hvalo pa smo dolžni tudi
upravitelju lužinske elektrarne g. Lippa
za izkazano pomoč pri iskanju pokojni-
kovega trupla, kakor tudi vsem, ki so
skušali rešiti njegovo življenje, oziroma
njegovo truplo. 5699

NOVI VODMAT, 27. julija 1926.

Zalujoča rodbina Šetinova

TOVORNI AVTO

znamke Saurer, 4 do 5 tonski, v brez-
hibnem stanju, za takojšnjo porabo, ter
hladilna naprava, ima vsled preuredbe
obrata zelo ugodno naprodaj mlekar-
na Bernhard v Mariboru. 5650

Reform

steklenice

za konzerviranje sadja in povrtnin v
vseh velikostih ter vse druge pri-
tikline in Zupančič knjige: Kon-
serviranje sadja in povrtnin
ima v zalogi trdka

Lovro Petovar, Ivanjkovo

151-a Ceniki se pošljejo na zahtevo.

PRESELITEVI!

Naznanjam svojim cenj. odje-
malcem, da sem se preselil iz

Smetanove ulice v Gledališko 10.

Z odličnim spoštovanjem

STANISLAV VIDOVIČ, krojač

MARIBOR, Gledališka ul. 10.

PRESELITVENO NAZNANILO.

Cenj. občinstvu vljudno naznanjam,
da sem preselil delavnico iz Meljske
ceste 74 v svojo lastno hišo

v Milansko ulico št. 21.

Vsa naročila in popravila v obli-
kovanju moških in ženskih klobukov se
sprejemajo v trgovini na

Aleksandrovi cesti šte. 32.

V zalogi imam tudi najnovejše fa-
sone novih klobukov za gospode in
dame po najnižjih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Kvas, Maribor,

Aleksandrova cesta 32.

Eksporterji!

Eksporterji!

Stara trgovska agentura v Gorici sprejme
še nekatera zastopstva za les in poljedelske pridelke. — Na
željo daje vsakovrstne trgovske informacije in forsira izplačila
zapadlih terjatev. Razpolaga s prima referencami.

KAREL KAUCIČ,

Gorica — Italija.

REVMATIZEM.

ZAHVALNA IZJAVA.

Cenjeni g. dr. I. Rahlejev, Beograd.

Jaz, Ivan Hodak, skladiščnik pri Trgo-prometu d. d.,
Sisek, se Vam najtopleje zahvaljujem, da sem z Vašim
»Radio Balsamika« v kratkem času ozdravil mojo roko in
nogo od zlobnega revmatizma, radi katerega pet mesecev
nisem mogel spati. Vsakemu, kogarkoli tukaj vidim, da trpi
na tej bolezni, bom priporočal Vaše zdravilo.

S posebnim spoštovanjem najhvaležnejši Ivan Hodak.

Sisek, 4. avgusta 1925.

Zdravilo »Radio Balsamika« izdeluje, prodaja in razpošilja
proti povzetju laboratorij »RADIO BALSAMIKA«,
Beograd, Kosovska 43. 106

Pozor!

Ako hočeš zopet imeti veselje s svojo
obleko, dasiravno ni nova, potem jo daj
nemudoma kemično čistiti in likati pri trdkri

JOSIP REICH,

Ljubljana, tovarna Poljanski nasip 4-6.

Postrežba točna.

Cene solidne.

